

KIRJOPAPURIKKOSELVITYS LOVIISAN VALKON KUNTOPOLUN ALUEELLA VUONNA 2016

Jere Salminen

2016

Raportissa esitetään tulokset kirjopapurikon (*Lopinga achine*) selvityksestä Harmaakallion, Haravankylän, Köpbackan ja Valkon sekä niihin rajautuvan saariston osayleiskaavan suunnittelualueella. Laji tunnettiin ennestään Harmaakalliolta (Salminen 2008), mutta muualta kaava-alueelta lajin esiintymistä ei ollut selvitetty. Harmaakallion ohella Valkon kuntopolun ympäristö katsottiin lajin mahdolliseksi elinympäristöksi. Työn tilasi Loviisan kaupunki.

Kirjopapurikko kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin liitteessä IV mainittuihin lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty.

Lajin levinneisyys ja elinympäristövaatimukset

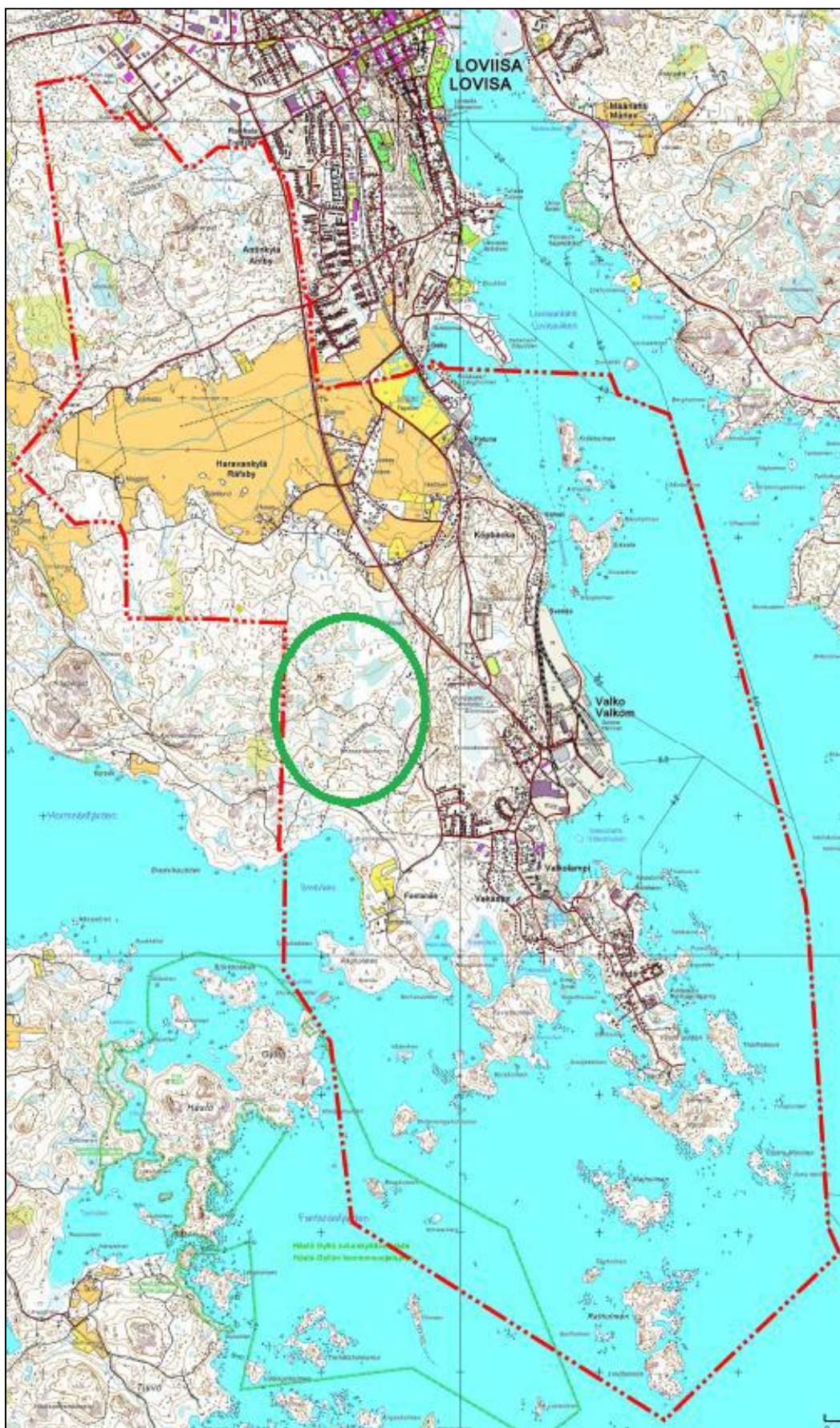
Kirjopapurikon levinneisyysalue kattaa Suomessa maan eteläisimmän osan, Kanta-Hämeen sekä Pirkanmaan. Laji levittäytyi Suomeen vasta 1900-luvulla, kunnes taantui lähes kadoksiin 1950-luvulta 1990-luvulle (Marttila ym. 1991). Tämän jälkeen lajista on tehty havaintoja enemmän, mutta se on arvioitu maassamme uhanalaiseksi (vaarantuneeksi, VU) (Kaitila ym. 2010) ja on rauhoitettu. Vahvimmat kannat ovat nykyisin Kaakkois-Suomessa ja Hämeessä. Loviisasta kirjopapurikko on löydetty viimeisen kymmenen vuoden aikana ainakin Harmaakalliolta, Kuggomista ja Leikarista (Itä-Uudenmaan liitto 2010, Salminen 2008, Salminen 2013).

Esiintymät sijaitsevat usein – myös Loviisan tunnetuissa esiintymissä – soiden ja metsien mosaiikissa. Kirjopapurikon tyypillistä elinympäristöä ovat korpien ja valoisten kangasmetsien rajapinnat. Perhonen tulee elinalueellaan usein vastaan myös metsäteiden varsilla. Lajille sopivassa suonlaiteessa kasvaa heiniä tai saroja, jotka ovat toukan ravintokasveja (Haahtela ym. 2006). Soiden ojitukset ja muut niiden vesitaloutta ja pienilmastoa muuttavat toimenpiteet hävittävät kirjopapurikon elinympäristön (Kirjopapurikko. Ympäristöhallinnon verkkosivut. < <http://www.ymparisto.fi/Lajiesittelyt/> > 2014).

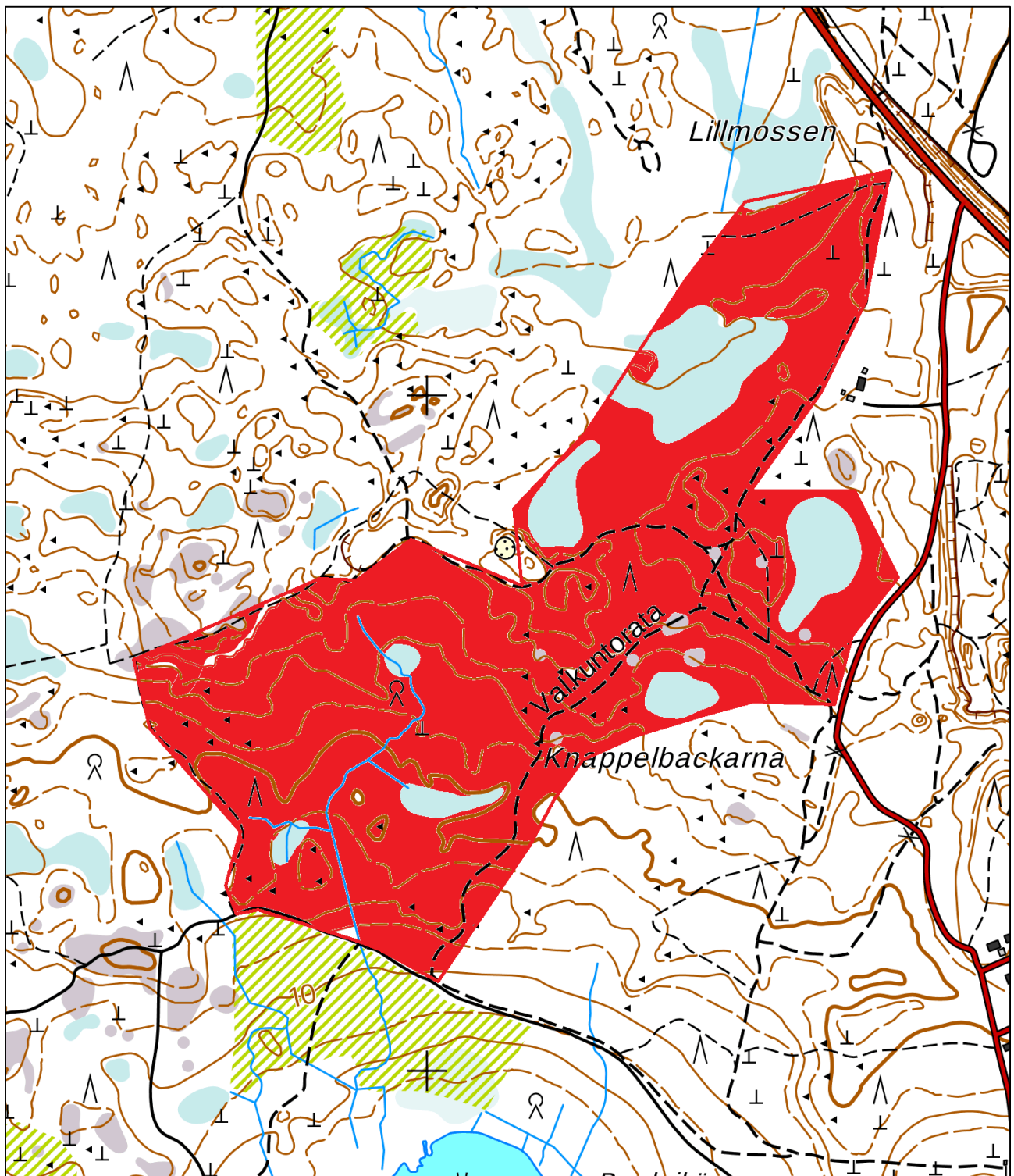
Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Valkon taajaman länsipuolella, suurehkolla (noin 500 ha laajuisella) metsäalueella, jota rajaavat pohjoisessa Haravankylän pellot, lännessä Suur-Sarvilahden kartanon pellot ja etelässä meri. Alueen luoteisosasta on yhteys Antinkylän–Harmaakallion metsiin. Valmisteilla oleva Harmaakallion, Haravankylän, Köpbackan ja Valkon sekä niihin rajautuvan saariston osayleiskaavan alue kattaa vain osan metsäalueesta (Kuva 1).

Kirjopapurikon inventointiin rajattiin noin 60 hehtaarin kokoinen alue, joka sijoittuu Valkon kuntoradan ympäristöön. Selvitysalueella vallitsevat kangasmetsät, jotka ovat enimmäkseen kuivia–tuoreita (yleisimmin mustikka- ja puolukkatyyppin) kankaita, joissa on runsaasti soistumia. Metsät liittyvät harjumuodostumaan, jossa esiintyy puustoisia dyynejä (Knappelbackarna). Soistumat ovat pääasiassa korpisia, paikoin rämeisiä. Myös pieniä nevoja tavataan. Soiden ravinteisuus vaihtelee karuhkosta keskiravinteiseen. Metsät ovat lähes kauttaaltaan selvästi talouskäytössä, mutta ojituksia on tehty vain vähän. Avohakattuja metsiköitä on lähinnä selvitysalueen lounais- ja länsiosissa. Inventoitu alue rajautuu luoteessa–pohjoisessa avokallioihin ja vanhoihin hiekanottopaikkoihin. Suhteellisen luonnontilainen osuus laajemmasta metsäalueesta jatkuu lännessä kaava-alueen ulkopuolelle.

Kuva 1. Kaava-alue ja selvitysalueen sijainti. Kaavarajaus ©Loviisan kaupunki. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Kuva 2. Selvitysalue. Suot erottuvat selvitysalueesta vaaleansinisinä. Pohjakartta © Maanmittauslaitos.

Selvityksen toteutus

Selvitys tehtiin 28.6. klo 11:05–15:30. Lämpötila vaihteli välillä 20–22°C. Taivas oli alussa selkeä, lopussa puolipilvinen. Tuuli oli heikkoa.

Selvityksessä havainnoitiin pääasiassa lentäviä perhosia, joiden koko ja väritys sopivat kirjopapurikkoon. Selvitysalueen kartta on esitetty Kuvassa 2. Havainnointi tehtiin enimmäkseen kuljettaessa kuntopolkua pitkin sekä kiertäen alueen soistumat. Kuntoradan lounas-koillissuuntainen osuus kuljettiin polkujen

risteysalueen eteläpuolella kolme kertaa ja pohjoispuolella kaksi kertaa. Lisäksi kuljettiin Korsvikintien kautta kuntoradan itä-länsisuuntaiselle osuudelle ja sitä pitkin takaisin risteysalueelle.

Tulokset

Selvityksessä ei löydetty kirjopapurikkoa. Alueella todettiin olevan lajille sopivaa elinympäristöä, etenkin sen itäosassa. Mäntykankaan keskellä kuusta ja lehtipuita kasvavat korvet ja niiden reunamat ovat osin hyvin samankaltaisia kuin Leikarin kirjopapurikkoesiintymän alueella. Osassa alueen soistumia kasvaa lajille välttämättömiä heiniä ja saroja vain niukalti tai ei lainkaan. Paikoin kuntorataa ympäröivät hietikkoiset osuudet ovat luultavasti liian karuja kirjopapurikolle.

Pitkäaikaisten tilastojen mukaan kirjopapurikkoa etsittiin lajin parhaana lentoaikana (Marttila ym. 1991). Lajin lennon ollessa vilkasta, se on hyvän kannan alueella varsin helppo löytää. Sopivia elinympäristöjä saattaa olla lisää kaava-alueen länsipuolella, jossa on ojittamattomia pieniä soistumia. Lajin esiintyminen toisaalla samalla metsäalueella on mahdollista.

Kaava-aluetta on suunniteltu laajennettavaksi länteen Korsvikintien eteläpuolelle. Myös tätä laajennusosaa tutkittiin kesällä 2016, mutta maastotyöt ajoittuivat hieman myöhemmäksi (10.–11.7.). Korsvikintien eteläpuoliset, pääosin käsitellyt metsät ja suot eivät vaikuta erityisen sopivilta kirjopapurikolle. Sen sijaan välittömästi tien pohjoispuolella, jonne kaava ei ulottuisi, on paremmin lajin elinympäristövaatimukset täyttävää, luonnontilaisempaa metsä-suomosaikkia.

Viitteet

Haahtela, T., Saarinen, K., Ojalainen, P. & Aarnio, H. (2006). Päiväperhoset. Suomi-Pohjola-Baltia. Tammi, Verona Italia. 248 s.

Itä-Uudenmaan liitto (2010). Itä-Uudenmaan maakunnallisesti arvokkaat luonnonympäristöt. Itä-Uudenmaan liiton julkaisu 2010, 96. 145 s.

Kaitila, J.-P., Nupponen, K., Kullberg, J. & Laasonen, E. (2010). Perhoset. Julk.: Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. s. 430–470.

Kirjopapurikko. Ympäristöhallinnon verkkosivut. < <http://www.ymparisto.fi/Lajiesittely/> > Päivitetty 24.2.2014.

Marttila, O., Haahtela, T., Aarnio, H. & Ojalainen, P. (1991). Suomen päiväperhoset. 2. täydennetty painos. Kirjayhtymän, Helsinki. 370 s.

Salminen, J. (2008). Loviisan kaupungin luonto-arvoselvitys. Luontoselvitykset ja luonnon biologinen monimuotoisuus Loviisassa. Loviisan kaupunki, Tekninen keskus. 46 s.

Salminen, J. (2013). Loviisan tuulivoimayleiskaavan luontoselvitys. Kirjopapurikko. 5 s.

Kuvan 2 pohjakartta on Maanmittauslaitoksen avointa aineistoa (Peruskarttarasteri 06/2016).